

Ar žvalga

1

Nr. 54

1946. X. 1

II metai

TITO DIKTATŪROS SILPNUMAS

New Yorkas, IX. 30. JAV užs. reik. min. pavad. Clayton spaudos atstovams pareiškė, kad Jugoslavijos vyriausybė, savo paskutinėj notoj reikalaujama uždaryti amerikiečių skaityklą Belgrade, parodė, kad ji neleidžia savo piliečiams pasinaudoti laisvės informacija. Tačiau kiekvienas laisvas žmogus turi teisę į laisvą informaciją ir joks kraštas negali būti atskirtas nuo kitų kraštų informacijos. Min. pav. pabrėžė, kad tarp kitų kraštų informacinių biurų, JAV tokį inform. biurą turi ir Jugoslaviją.

The New York Times, komentuodamas min. Clayton pareiškimus, rašo, kad Tito už geležinės uždangos geležinės gvardijos pagalba valdo laisvės netekusius žmones. Iš tų Jugoslavijos vyriausybės veiksmų galima matyti kokią policiniais diktatūros pagrindais yra valdomi jugoslaviai. Savo straipsnį baigia šitaip: JAV inform. biuro Belgrade uždarymą reikia laikyti Tito režimo silpnumo ir baiktumo, bet ne jo tvirtumo reiškiniu.

NORAS PANAIKINTI BAIMĘ

Londonas, IX. 30. Sunday Times Maskvos korespondentas, kuris prieš keletą dienų turėjo garsų pasikalbėjimą su Stalinu, skelbia to pasikalbėjimo komentarus.

Korespondentas tvirtina, kad tuo pasikalbėjimu Stalinas norėjęs išblaškyti karo baimę, kuri paskutiniuoju metu buvo nedviprasmiškai jaučiama visame pasaulyje. Be to Stalinas ryžosi įrodyti, kad, nežiūrint ideologinių skirtumų, vis dėlto yra galimas bendradarbiavimas tarp D. Britanijos ir Sovietų S-gos. Taip pat Stalinas nepatvirtino, kad yra galimas kapitalistinis Sovietų S-gos apsupimas, o TSRS — izoliavimasis nuo likusio pasaulio. Toliau Stalinas pabrėžė, kad D. Britanija ir TSRS, dvi didžiausios Europos valstybės, turi daug, Europai lemiančių, bendrų interesų.

GERIAU STALINAS BŪTŲ NEKALBĖJĖS

Londonas, IX. 30. Vakarų šios dienos Londono po-

litiniai savaitraščiai dar plačiau komentuoja Stalino pareiškimus.

Spektator rašo: Jei rusų politika rytoj bus tokia pat, kokia buvo vakar, būtų buvę geriau, jei Stalinas būtų iš viso nedaręs savo pareiškimų. Tribune mano, kad Stalinas savo pareiškimus padarė grynai vidaus reikalui, nes pokarinio laiku Sovietų S-goj labai išsivyravo korupcija, rytojaus netikrumas, visuotinis nuovargis ryšys su nesibaigiančiu nervų karu.

DINGO BRITŲ PATRULIAI

Londonas, IX. 30. Paskutiniu laiku Austrijoje, Stejermarkoje, britų okupac. zonoje, Jugoslavijos pasienyje dingę keturi britų patruliai. Manoma, kad juos bus suėmę jugoslaviai.

Gen. Eisenhowerio pareiškimai spaudai

Frankfurtas/M., IX. 30. Gen. Eisenhoweris spaudos atstovams suteikė pasikalbėjimą, kuriame pareiškė, kad amerikiečių okupacinės kariuomenės Europoje uždaviniai yra išlaikyti tvarką ir prižiūrėti Potsdamo nutarimų įgyvendinimą. Gener. priminė, kad ruošiamasi Vokietijai suteikti visišką spaudos laisvę. Pasaulis yra reikalingas teisybės ir dėl to teisybė turi būti skleidžiama, kalbėjo gen. Eisenhoweris. Be to demokratinio krašto pagrindinis privalumas yra spaudos laisvė. Toliau JAV vyr. štabo virš. pareiškė, kad nuo 1947 m. birželio mėn. amerikiečių kariuomenės pajėgos bus sumažintos iki 117.000 vyrų sausumos kariuomenės ir 38.000 vyrų oro laivynui aptarnauti.

„AR UŽ TĄ MES KARIAVOMĖ?“

Roma, IX. 30. Lordas Vansittart U.P. agent. atstovui suteikė pasikalbėjimą, kuriame pareiškė, kad Tito diktatūra yra grynai policinė ir jis gauna instrukcijas tiesiai iš Maskvos kaip ir kitos sovietų satelinės valstybės. Tito propagandiniai aparatai vemia plūdumus prieš D. Britaniją, o jų diplomatai tarptautinėse konferencijose papročius. Bevinas turėtų lygiai taip griežtai pasisakyti prieš Tito, kaip jis pasisakė prieš Franco, nes kas tinka vienam

DUNOJAUS LAIVININKYSTĖ

New Yorkas, IX. 30. JTO Soc. ir ekon. reik. komisija svarstė Dunojaus laivininkystės problemą. Jugoslavijos ir Čekoslovakijos atst. reikalavo iš amerikiečių sugrąžinti jiems priklausiusį Dunojaus laivyną. Amerikiečiai, anglų paremiami, pasiūlė sušaukti tarptautinę konferenciją, kuri išspręstų Dunojaus laivininkystės problemą. Tačiau tam pasipriešino TSRS atstovas, kuris reikalavo laivus grąžinti jų buv. savininkams. Jis griežtai pasisakė prieš amerikiečių siūlymą sutarptautinti Dunojaus laivininkystę pareiškdamas, kad tatai yra prie tos upės prieinančių valstybių reikalas. Juk, girdi, niekas nereikalauja sutarptautinti JAV didžiųjų upių laivininkystės.

Šis klausimas bus toliau svarstomas šios savaitės posėdžiuose.

diktatoriui, tas pats tinka ir antram. Kalbėdamas apie jugoslavų užmačius, lordas Vansittart pareiškė: Jei Tito nebūs sulaukytas, jis, kaip geras savo pono tarnas, gali panaudoti prievartą savo tikslams atsiekti ir dėl to reikia būti arsargiems.

Ar už tą mes kariavome? — baigė pasikalbėjimą lordas Vansittart.

JAV SLAVAI PRIEŠ BYRNES

New Yorkas, IX. 30. JAV dabar vyksta ten gyvenančių slavų kongresas priėmė rezoliuciją, kurioje griežtai pasisakoma prieš min. Byrnes kalbą Stutgarte ir reikalauja, kad Lenkijos vakarinės sienos nebūtų pakeistos. Pasak rezoliucijos, be tų sričių, kurios anksčiau priklausė Lenkijai, dabartinė Lenkija negali atsistatydinti.

ARKIVISKUPO TEISMAS

Londonas, IX. 27. Užsienio studentų suvažiavime Belgrade marš. Tito pareiškė, kad karo metu katalikų dvasiškija buvo įsijungusi į kovas prieš tautą ir rėmė banditus. Tai pagalbai banditams vadovavo Zagrebo arkivyskupas Stepinat, kurio teismas įvyks ateinantį pirmadienį. Toliau Tito tvirtino, kad katalikų bažnyčia Jugoslavijoje yra laisva ir gandai apie jos persekiojimą yra melagingi.

SOVIETŲ NOTA TURKIJAI

Londonas, IX. 30. Sovietų ambasadorius Ankaroj įteikė Turkijos vyriausybei notą, kurioje reikalauja Montreaux susitarimo dėl Dardanelų revizijos. Notoje siūloma bendra sovietų—turkų Dardanelų apsauga.

Turkijos vyr. kalbėtojas pareiškė, kad turkų vyriausybė atmetė sovietų vyr. reikalavimus.

D. Britanijos vyriaus. atskirai sluoksniai pažymi, kad, pagal susitarimą tarp 4 didžiųjų Potsdame, Montreaux sutartį gali pakeisti bendrą susitarimą tik JAV, D. Britanija, Prancūzija, TSRS ir Turkija.

NUERNBERGO BYLOS SPRENDIMAS

Nuernbergas, X. 1. Nuernbergo teismo pirmin. lordas Lawrance, vakar paskaitė kaltinamojo akto motyvus, iš kurių matyti, kad teisiai karo nusikaltėliai ir nacistinės organizacijos padarė nusikaltimus prieš taiką, prieš žmoniją ir karo įstatymus.

Kaip kriminalinės organizacijos pripažintos NSDAP, SS, SD ir Gestapo, tuo tarpu SA tokia nepripažinta.

Šiandien po pietų bus skaitomas teismo sprendimas 21 karo nusikaltėliui.

Plačiau apie motyvuotą teismo sprendimą patieksime ketvirtadienio nr.

JAV NOTA JUGOSLAVIJAI

New Yorkas, X. 1. JAV vyr. Jugoslavijos vyr. įteikė protesto notą, kurioje pareiškiamas jugoslavijos vyr. griežtas protestas prieš vedamą prieš JAV propagandą ir dėl prasilenkimo su okupaciniais nuostatais Veneziją Giulija srityje.

NAUJAS KARO PAJĖGŲ VADAS

Londonas, X. 1. Nuo šios dienos XIII anglų armijos vadas gen. Harding paskiriamas Viduržemio jūros sąjunginių karo pajėgų vyr. vadu.

PASTOVIOS TAIKOS IŠVAKARĖS

Roma, IX. 30. Vakar kariūnams pasakyto kalboje prez. Trumanas tarp kitko pareiškė: Mūsų įsitikinimu, mes esame dabar nuolatinės taikos išvakarėse.

Min. Bevinas vakar pasakė, kad tarptautinė politinė atmosfera šiuo metu žymiai pragiedrėjo. Toliau Bevinas pareiškė sutinkąs su Stalinu nuomone, kad šiuo momentu tikrai nėra karo pavojaus.

PAVOJUS DAR NEPRAĖJO

Luxemburgas, IX. 30. Per Luxemburgo radiją Pietų Afrikos min. pirm. marš. Smuth pareiškė, kad karo pavojus dar nėra galutinai praėjęs ir mes turime būti budrūs taikos sargybiniai.

DIDELIO DOKUMENTO - DIDELIS BANKROTAS

Prieš penkerius metus du dideli vyrai Franklin D. Roosevelt ir Winston S. Churchill pasirašė ir paskelbė visoms nuskriaustoms tautoms didelį vilčių dokumentą — vadinamąjį Atlanto Chartą, kurią vėliau pasirašė 24 valstybės, jų tarpe ir Sovietų Sąjunga.

To dokumento antrame ir trečiame punktuose pasakyta: „... jie nenori matyti jokių teritorinių pakeitimų, kurie nesutinka su laisvai pareikštas tų kraštų gyventojų norais“.

„... jie respektuoja visų žmonių teisę išsirinkti sau tokią vyriausybės formą, kurios valdomi jie nori būti; jie nori matyti, kad visos suvereninės teisės ir savos vyriausybės būtų grąžintos tiems, iš kurių tai jėga atimta“.

Chartoje pažadėta sunaikinti nacių tironiją jau pusantų metų, kaip sunaikinta, jau penki mėnesiai, kaip didieji Chartos signatarai kalbasi, derasi dėl taikos, dėl pasaulio pokarinio sutvarkymo, ir, įdomu, kad per visą tą laiką visuose tuose turguose Atlanto Chartos net vardas nepaminėtas. Jos nemini jos didieji signatarai, jie jos vengia lyg kokios didelės gėdos; jos nepaminėjo joks mažųjų tautų atstovas, tarytum varžydami didiesiems didelį nesmagumą padaryti.

Ir tikrai — ar galima šandien be sąžinės priekaištų minėti tą, anuomet taip iškilmingai paskelbtą dokumentą, kuris pavirto taip negailestingai sutryptu popiergaliu? Chartos signatarai „nenori matyti jokių teritorinių pakeitimų“, o tuo tarpu, vargšė Suomija, užpulta, pagaliau, sumušta, netenka didelių plotų savo žemių ir dar turi mokėti šimtus milijonų reparacijų. Niekuo nedėtos Estija, Latvija, Lietuva okupuotos, prieš savo norą į karą įvelta Rumunija taip pat netenka teritorijų ir turės mokėti reparacijas. Pirmoji užpulta, sunaikinta, suniokota Lenkija iš naujo sukarpyta ir sumažinta. Chartos signatarai „respektuoja visų žmonių teisę išsirinkti sau tokią vyriausybės formą, kurios valdomi jie nori būti“, o tuo tarpu visa tautų grandinė nuo Lediniuotojo vandenyno iki Egėjaus jūros turi džiaugtis „liaudies vyriausybėmis“, kurių niekas laisvai nerinko ir kurioms pakeisti neturi jokių galimų. Chartos signatarai nori matyti, kad visos suvereninės teisės ir savos vyriausybės būtų grąžintos tiems, iš kurių tai jėga atimta, o tuo tarpu jėga atimta daug, bet gražinta... nieko. Tad ir yra aišku, kodėl Atlanto Charta neminima. Ją reikia laikyti jau palaidota, ir prisikelti iš mirusiųjų jau negali.

Prisikelti negali dėl to, kad pasaulį dabar imamasi tvarkyti ne tautų laisvės, o tautų valdymo principais. Taikai sudaryti bandymai nevyksta ne dėl nesutarimų susidoroti su nugalėtajais priešais, o dėl nesutarimų, kuri galinčių šalis kurias tautas valdys ir išnaudos. Laimingi tie Venecijos Julijos slėvenai ir italai, kurių tautinės teisės taip ginamos, bet jos ginamos dėl to, kad jos gyvena aplink Trieste, taip reikalingą ir vienai ir kitai derybininkų pusei. Mažutė Albanija taip pat ginama nes dėl jos derybininkai taip pat varžosi. Nepalyginamai didesnės Pabaltijio tautos visai neminimos, nes joms valdyti nėra varžovų. Taigi ne apie tautų laisvės ir teises šių dienų galintieji kalba, o apie tautų

užvaldymą, apie vadinamąjį įtakos sritimis pasidalinimą. O jei taip, tai kuriems galams čia Atlanto Charta?

Reikia pripažinti, kad ir mažosios nuskriaustos tautos šiandien su Atlanto Chartos bankrotu psichologiškai jau susitaikė. Niekas iš jos aštuonių punktų nieko nesitiki ir nelaukia. Savo viltis jos remia ne ana subankrutijusia deklaracija, o laisvės kovomis, kurios anksčiau ar vėliau išilapsnos, kai didieji imperialistai susikibs ir gerkles. O to susikibimo jie negalės išvengti, nes dalinasi tokiu grobiu, kurio geruoju pasidalinti negali.

Mažąsias tautas išgelbės ne Atlanto Charta, o jų pačių pasiryžimas gyventi ir kovoti.

V.

STALINO KALBOS ATGARSIAI

„Exchange Telegraph“ ryšyje su Stalino kalba rašo: „Po marš. Stalino pareiškimo, kad karo pavojus dabar nęs, Tarybų Sąjungos tautos pergyvena palengvėjimą“.

AP praneša, kad Wall Street akcijos vėl pradėjo kilti, nes paskutinės kalbos apie karo pavojaus nebuvimą teikia vilčių ūkiškam gyvenimui toliau plėtotis.

Amerikiečių nepriklausomos spaudos daugumas Stalino kalbą palydėjo su dideliu skepticizmu. Ji nurodo, kad tas pats Stalinas vasario mėn. paskelbė bolševizmo ir kapitalizmo sąvokų nesuderinamumą. Kas dedasi JTO posėdžiuose, amerikiečiai puikiai žino. Nesutarimai Taikos konferencijoje padėties taip pat negerina.

Kinuose rodomas Hookerio rūstus veidas, nes paklausus jo nuomonės apie UNRRA pagalbą Jugoslavijai, jis piktai taria: „Ši parhama tarnauja pusei milijono kariuomenės, kuri nedriauginga demokratijoms“.

„New York Post“, nurodęs Sovietų politines prieštarybes, sako: „Mes norėtume tikėti,

bet reikalaujame, kad Rusija mus įtikintų faktais“.

„New York Times“: Vasario mėn. pasaulis tikėjo karu ir laukė jį neišvengiamu. Jei šiandiena tuo netikima, tai yra Byrnes politikos nuopelnas“.

Iš amerikiečių spaudos susidaro įspūdis, kad vidutinis amerikietis galvoja: jei negalimas susitariamas taikium būdu, tai geriau panaudoti atominę bombą.

D. Britanijos spauda su dideliu atsargumu vertina Stalino pareiškimus, kurie dalimi išplaukia iš krašte esančios įtemptos padėties.

Prancūzijoje tik komunistai remia Stalina, o kiti, pradedant socialistais, dėl tos kalbos reiškia rezervus. Dešinioji spauda net aršiai puola Sov. Sąjungą, ypač Stalina.

Vatikano organas „Osservatore Romano“ labai skeptiškai vertina kalbas apie karo pavojaus nebuvimą, nes tai primena praeities epizodus, kai taikos metams prailginti taip pat buvo neigiami karo pavojai. Dabar dar sunku spėti, ar tai yra įtempimo galas, ar tik karo psichozo pertaureka.

LAIŠKAS IŠ LIETUVOS

JAV lietuvių dienraštis „Naujienos“ Nr. 183 patiekia įdomų laišką, rašytą iš Lietuvos š. m. birželio mėn., kuriame rašoma: „Gavome Jūsų laišką... ir dar įdėjote popierio... O pas mus sunku gauti popierio. Mat, valstybė yra labai didelė, tai sunku susigaudyti. Jau šeši metai nieko negalim nusipirkti, viską reikia savo pasigaminti. Laisvoj Lietuvoj žmonės buvo užmiršę savo gamintus drabužius ir kitokias reikmes varuoti. Dabar išmokom. Gyvenam kaip Adomas išvarytas iš rojaus: savo rankomis kulam, malam, trinam — ir

plačią sovietiją maitinam, nors patys pusplikiai ir pusalkaniai. Dar tik badu nemirštam, bet kurie skelbia rojų darbininkams, tai ten ne tūkstančiai, bet milijonai miršta badu. Ir mūsų lietuvių daug badu mirė, kurie buvo atvežti 1941 m. į Altajaus kraštą, į šaltąjį Sibirą. Dabar kai kurie ateina iš ten: jie yra išbale, apsirėdę superiniais maišiais: duonos karnio prašydami ateina ažu kelių šimtų kilometrų... Naujienos pas mus tokios: vilkai ir lapės pasituto, apdraskė gyvulių ir žmonių. Gyvulius papjovėm, o žmones kai kuriuos pagydo,

SAMYŠIS SEP VIŠUNĖSE

Londonas. Times korespondentas iš Berlyno rašo, kad paskutinis Molotovo pareiškimas Paryžiuje, pagal kurį Rytų Vokietijos teritorijos galutinai priskiriamos Lenkijai, sukėlė tikrą samyši social. vienybės partijoje, nes ta partija visą laiką griežtai pasisakydavo prieš bet kokių Vokietijos teritorijų atskyrimą. Toliau koresp. rašo, kad sovietų zonoj Vokietijoje imonių nacionalizavimo pasėkoj svarbesnės imonės pereina sovietų įstaigų žinion o tai kelia darbininkų nepasitenkinimą ir burnojimą prieš vienybės partiją. Eilinis pilietis supranta, kad vienybės partija yra bejėgė sovietų politikos Vokietijoje atžvilgiu.

NAUJI METODAI

New Yorkas, IX. 28. „N.Y. Herald Tribune“ praneša, kad Foreign Office pradėjo Varšuvoje leisti laikraštį lenkų kalba. Laikraštis sakosi noris nušviesti britiškos demokratijos darbus ir būdus Europai gelbėti.

Ziniomis iš Varšuvos, ten prasidėjo gyvi protestai prieš britų ambasadą ir jos leidžiamo laikraščio platinimą, nes tuo būdu kišamasi į krašto vidaus reikalus. Kai kurie lenkai, platinę laikraštį, suimti. Britų argumentai lenkų vyriausybės neįtikino, o Londonas prisipažįsta, kad Lenkija dabar yra visiškai sovietų įtakoje.

JAV PADIDINS IMIGRACIJOS KVOTĄ

New Yorkas. JTO Socialinių ir Ekonominų reik. komisijoj JAV atst. pareiškė, kad JTO turi sukurti organą, kuris, UNRRAi sustabdžius savo veikimą, toliau rūpintųsi išblaškytais asmenimis. Jis tvirtino, kad iki ateinančių metų pabaigos į savo tėvynę grįš apie 150.000 DP.

Toliau JAV atst. pareiškė jog prezid. Trumanas jam pavedęs pranešti, kad artimu laiku jis kreipsis į JAV kongresą su prašymu pakeisti JAV imigracijos įstatymą ir metinę imigrantų kvotą, kuri dabar siekia 39.000, padidinti iki 89.000. Tokiu būdu žymus išblaškytų asmenų skaičius galės įsikurti JAV.

GEN. EISENHOVERIS I NUERNBERGĄ

Triestas, IX. 30. Gen. Eisenhoweris šiandien atvyksta į Nuernbergą išlaudyti sprendimo vokiečių karo nusikaltėliams. Lapkričio 15 jis atvyks į Triestą. Jo atvykimas bus laikomas visiškai karinėj paslaptį.

kiti gi miršta. Jeigu galėčiau nuvažiuoti pas Jus, tai man užtektų Jums pasakoti per čielus metus, o Jūs turėtumėt ko klausyti — nereikėtų teatro važinėti... Mano mylimas krikšto sūnau, išgelbėk mane iš dabartinių nuodėmių. Kai praturtėsi, tai parūpink man laivakortę...“

„AŠ NORIU ANT VANDENS MIRTĮ.“

(Vaizdai ir nuotaikos būsimųjų jūrininkų tarpe)

Žinia apie Flensburge kuriamąjį Pabaltiečių DP jūrininkų mokyklą nuostabiai greit ir plačiai pasklido visose lietuvių stovyklose Vokietijoje. Vargu ar buvo dar toks didelis lietuvių jaunomenės susidomėjimas kuria nors mokykla ar kursais iš-tremtyje, kaip šia mokykla. Iš visų okupacinių Vokietijos zonų ir visų stovyklų atsirado šimtai norinčiųjų mokyti jūrininkystės. Iš Berlyno net dvi lietuvaits atsiuntė pareiškimus stoti į jūrininkų mokyklą.

Būriai jaunimo plaukė kelias savaites ir asmeniškai į Flensburgą, kad vietoje iš-tirtų visus galimus bei sąlygas. Daugelis jų išsiregistravę iš stovyklų ir galutinai pasirengę tapti Flensburgo parapijos piliečiais. Deja, patekti į mokyklą ne taip jau lengva, kaip daugeliui iš pradžių gal atrodė.

Štai trys jaunuoliai padarė iki čia net tūkstantis kilometrų kelią iš amerikiečių zonos. Patyrę, kad saviškai jiems šiam reikalui mažai ką tegali padėti, jie ryžosi patys kovoti už savo ateitį. Visi trys nuvyksta į vietinę UNRRRA. Čia su rekomendaciniu laiškeliu pirmiausia prisistato iš pabaltiečių tarpo vienai pareigūnei. Moteris širdis, galvoja, gal vis šiek tiek minkštesnė... O juk šioji tokia ir giminystė, jei taip būtų galima išsireikšti. Pastaroji, sužinojus reikalą, nuleidžia rankas:

— Iš amerikiečių zonos į šią mokyklą patekti, nežinau, ar yra bent kokia galimybė... Na, bet bandysiu jums padėti.

Mirksi aktytėmis būsimieji jūrininkai, šypsosi UNRRRA pareigūnė. Prasideda diplomatinė kova... Pažadama atitinkamai parengti dirvą.

Antru kartu nuvykę į UNRRRA „jūrininkai“ pasiryžę visomis priemonėmis laikytis savo linijos — patekti mokyklon. Pirmiausia atvykėliai išgaminuojami, kaip į čia pateko, patikrinami dokumentai.

— Deja, iš amerikiečių zonos mes vis tiek negalime priimti mokyklon, — pasigirsta kompetentingo pareigūno liūdnokas balsas.

— Aš visą gyvenimą svaiojau tik apie jūrą, vandenynus, o dabar negi teks sausumoje mirti, — kuo ne su ašaromis akyse dėsto vienas iš atvykėlių.

UNRRRA pareigūnų lūpomis prabėga šypsena, o kartu ir susirūpinimas kaip padėti. Vėl visi konferuoja, tariasi, ir pagaliau randama tik vienintelė galimybė: pirmiausia „amerikonius“ padaryti Flensburgo piliečiais, o paskui klabenti duris į jūrininkų mokyklą. Tačiau vėl sunkumas. Vietiniai UNRRRA pareigūnai neturi teisės naujų įpilietinimų

atlikti. Nutariama rytoj kartu su „jūrininkais“ vykti į centrą — į Šlezvigą.

Vyrai grįžta linksmesni. Planuoja ateitį. Jūrininkais jaučiasi jau beveik tapę. Jei UNRRRA skyrius priima ir dar paremia, tai ką prieš galėtų turėti centras?...

Sekandį dieną ankstyvą rytą visi trys „jūrininkai“ UNRRRA mašina išvyksta į Šlezvigą. Juos priima srities UNRRRA viršininkas. Deja... Nepasisekimas... Nesileidžia į jokias kalbas nei su „jūrininkais“, nei su atvykusiu UNRRRA atstovu: iš amerikiečių zonos jokių atveju negalima apsigyventi anglų zonoje. Niekas negelbsti. Visiems trims išrašomi dokumentai grįžti į gyvenamąsias vietas, parašomi atitinkami raštai jų UNRRRA vadovy-

bėms, kad sugrįžėlius vėl priimtų.

— O vis tik galų gale teks sausumoje mirti, — atsisveikindamas pareiškia UNRRRA pareigūnams anas entuziastas.

— Visiems draugams pasakysiu, kad iš amerikiečių zonos nėra jokios vilties į jūrininkų mokyklą patekti nė vienam mokiniui, — nusiminusi balsu atsiliepia antrasis.

— Lengviau kupranugaris pralys pro adatos skylutę, negu iš amerikiečių zonos DP legaliai apsigyvens anglų zonoje, — filosofuoja trečiasis draugas.

O į šią DP jūrininkų mokyklą iš kelių šimtų lietuvių, pareiškusių norą stoti, iki šiol pateko vos vienas kitas. Ir anglų zonos pareiškėjų prašymus svarstant ribotasi Šlezvigo-Holšteino provincija.

K. Jūragis.

AZERBEIDŽANO PAVYZDŽIU

Prieš kelias dienas skaitėme žinutę apie plataus masto sukilimą pietiniame Irane. Pasirodo, kad ten sukilo ištisos persų giminės ir stojo į kovą su vyriausybės kariuomenės daliniais. Kovų rezultate sukilėliai užėmė Persijos įlankos Buchiro uostą. Sukilėlių vadas Nasser Kachkai pasiuntė Irano vyriausybei ultimatumą, kuriame reikalauja pašalinti iš vyriausybės tris vadinamos liaudies partijos narius ministerius ir duoti pietinėms provincijoms autonomiją. Tose provincijose kaip tik yra daug naftos šaltinių, kuriuos eksploatuoja Anglo-Iranian Oil Co.

Anglijos užsienių reikalų ministerija dementavo žinias,

kad esą Anglija pridėjusi prie to sukilimo savo ranką. Tačiau priešingi šaltiniai skelbia, kad sukilėliai yra apginkluoti angliškais ginklais ir kad jų tarpe net maišosi anglų karininkai.

Sitas separatistinis judėjimas labai panašus į šiaurinio Irano Azerbeidžano provincijos separatizmą, kurį išugdė Sovietai. Pietinio Irano separatizmas turi būti naudingas anglams.

Wiesbadene įvyko amerikiečių, anglų ir prancūzų pasitarimas dėl Vokietijos gyventojų surašymo spalį 29 d. Tarybų Sąjunga atstovo į pasitarimą neatsiuntė.

TIE PATYS ŽMONĖS

(Iš vokiškų pasakalių)

Tolimas Haffkrugas, ant Baltijos kranto: vandenys tie patys, ką ir Palangoj, tik žemė ne ta. Rodos, sėstum į baltaburį laivukštį ir nužėgliuotum į tėtūžio kiemą. Deja, užkelti vario varteliai, ir baltaburis laivas nužėgliuotų pro šalį...

Sėdime su prieteliais baltai dažytoje žvejo trobelėje ir žiūrime pro langus, kaip tranškosi putodama jūra, ir klausomės, kaip švilpia piktas vėjas, kažką graudaus pasakodamas gal apie tą kraštą, kuris ten toli, už vandenų horizonto...

Pats žvejas juodu siluetu stovi jūros pakrantėje, įsibridęs į guminius batus, siekiančius aukštai viršum kelių. Banga atūžia; trenkia į kojas, apipurkščia, o jis, kaip uolnis, jau daug valandų kaip stovi nejudėdamas ir dar ilgai stovės, kol žmona, vos perrėkdama vėją, pašauks pietų. Jis, tur but, tose gaivališkos erdvės mato nuostabius

pasaulius, kurių mūsų, sausžemio vaikų, akys nė sapnuote nesapnavo.

Labai nedrąsus krepštelėjimas į duris, bet jis pažadina mus nuo jūros ir nuo vėjo. Tylutėliai įslenka aukšta, liesa moteriškė, už rankos taip pat sulysusiu vaiku vedina. Jos akys didelės, mėlynos ir be galo liūdnos, kaip liūdnas būna vakarėjančio rudens dangus.

— Atleiskite, — sako ji literatūrine vokiečių kalba. — Ar negalėčiau ko nors valgo-mo gauti... vaikui... — susimaišo, ir didžiosios akys atsидuria į grindis.

Mūsų šeiminiukė, pati kaktik dejavusi, kad be galo sunku, pašoko ir ėmė griozti po spintelę.

Akys vėl pakyla.

Labai sunku prašyti. Bet mes tik dabar iš rytų... Viskas liko namuos... Vyrą suėmė ir išvežė, o aš su vaiku atsидūriau čia... — Moteriai ne ver-

MIRTIES SPRENDIMO VYKDYMAS PO 15 DIENŲ

Santarvininkų tarpžinybinė kontrolinė komisija nutarė, kaip Associated Press praneša, kad Nuernbergo byloje pasmerktiems mirti bausmė bus įvykdyta tik po 15 dienų. Tuo būdu, jei sprendimas bus paskelbtas spalį 1 d., tai jis bus įvykdytas spalį 16 d. Pasmerktieji galės skųsti tik teismo sprendimą. Sprendimas galutinai įsigalios praėjus 4 dienoms po paskelbimo.

Tarptautinio tribunolo statuto § 29 tik santarvininkų tarpžinybinės kontrolės komisijai suteikia teisę „sumažinti ar pakeisti bausmę, bet ne ją didinti“.

Tarptautinis teismas Nuernberge praneša, kad karo nusikaltėlių byla bus baigta spalį 1 d. Rugsėjo 30 skaitomas bylos eigos protokolas, o spalį 1 d. paskelbiamas atkirų teisiųjų sprendimas.

Mirties sprendimas būsimas įvykdytas giljotina, t.y. galvos nukirtimu, bet slapta, t.y. neprileidžiant jokių korespondentų ar liudininkų. Bausmės įvykdymas bus atliktas paprastą darbo dieną. Bausmės vykdymo vieta neskelbiama. Kontrolės komisijos pranešimas turi būti užtektinas apie bausmės įvykdymą.

Kitiems teisiamiesiems, kurie išvengs mirties bausmės, pagal kontrolės komisijos pareidymą, įsakoma tuojau vykdyti uždėtą bausmę.

Neoficialiomis žiniomis ke-turių galybių teisėjai dėl sprendimo sutaria. Į Nuernbergą suvažiavo daug įžymenybių bei spaudos atstovų, kurie teismo posėdžių pertraukos metu buvo išvažinėję.

kiant per skruostus ima riedėti didelės, kaip karoliai, ašaros.

Nusisuku į langą ir burb-teliu:

— Mes taip pat tremtiniai. Jūs eitumėt pas savuosius, pas vietinius žmones, pas žvejus; jie žuvies, silkų galėtų duoti.

Moteris nieko neatsako. Atsidūsta tik ir ranka numoja.

Ponia Irena jau išgriozdė savo spintelę ir ką radusi su-krovė į nekvistos viešnios kašelę. Septynmetis berniukas, pačiupęs duonos gabalėlį, ėmė čia pat godžiai graužti.

— Ačiū.

Ir ji išėjo.

O mes? Mes šį vakarą gėsim arbatą su „keksais“, nes duonos nebeliko.

Bet ne tai svarbu. Svarbiau, kad linksmai trinkelė-jo durys ir ant slenkščio švy-stelėjo putni žvejo žmona, namo šeiminiukė.

— Davėt? Taip ir maniau! Tai kvaili jūs! Juk jų ne-priėrsi: eina ir eina...

Ji kalbėjo tarmiška, bet ir-gi vokiečių kalba.

A. Rūkas

KRONIKA

DAILĖS PARODA
TUEBINGENE

Tuebingenas. Užsieniečių valgykloje atidaryta lietuvių dailininkų darbų paroda, kurioje išstatyta per 300 kūrinių. Dalyvauja šie dailininkai: Mackevičius, Murinas, Petraitis, Kulvietis, Markulis ir Nasvytis. Be lietuvių dailininkų dalyvauja dar jugoslavė Wurdack ir estas Nurmaet. Daugiausia darbų išstatė dail. Mackevičius.

AITVARAS IR VĖL
SKRAJOJA

Detmoldas. Dramos teatras Aitvaras katik grįžo iš savo antrosios gastrolinės kelionės į Detmoldą. Šį kartą aplankytos aštuonios lietuvių stovyklos — Spakenbergas prie Hamburgo, Seedorfas prie Zeveno, Itzehoe, Neustadta, Luebeckas, Kyli, Ekernförde ir Flensburgas.

Kai kur, kaip Seedorfe, vaidinta du kartu, Itzehoe spektaklis sutapo su tautos šventės (8 rugsėjo) minėjimu, tai turėjo dar iškilmingesnę pobūdį, kaip paprastai. Turint galvoje, kad į Aitvaro spektaklius didesnėse stovyklose buvo organizuojamos ekskursijos iš mažesniųjų, šiandieną Aitvaras, prisiminus jo pirmąją kelionę vakariniu pasieniu, yra aplankęs beveik visą britų zoną. Beliko neaplankytos tik Braunschweigo apylinkės esančios stovyklos. Tad Aitvarui teks suruošti dar vieną gastrolinę kelionę. Tik artėjantis ruduo, lietūs bei šalčiai tą žygį gali sutrukdyti, nes ir šioje kelionėje (važiuojama atviru sunkvežimiu) kolektyvui teko jau gerokai pakęsti.

Būtų įdomu ir miela Aitvaro susilaukti ir amerikiečių bei prancūzų zonose. Deja, tarpzoniniai suvaržymai užkerta tą galimybę. Sąlygoms pasikeitus, kiek teko girdėti, Aitvaras mielai išsiruostų į tokią, kad ir sunkią bei didelę kelionę.

Aitvaro repertuarą, kolkas, sudaro „Bubulis ir Dundulis“. Bet, jei nesusidarys kokių klūčių, rodos, po 20 šio veikalo spektaklių jau ruošiamasi ir naujam pastatymui.

DVIEJŲ VYSKUPŲ
PASKAITOS

Scheinfeldas. Stovyklos Socialinių Studijų Ratelis rodo nemažą aktyvumą ruošdamas paskaitas įvairiomis temomis. Štai rugsėjo 22 d. paskaitą skaitė J. E. vysk. Padolskis, nagrinėdamas materializmo pagrindus, padarydamas reikiamas išvadas ir gale davęs kritiškų pastabų. Rugsėjo 25 d. antrasis paskaitininkas buvo J. E. vysk. Brizgys; jo tema — „Tautų santykiai pagal paskutiniųjų popiežių mintį.“ Abi paskaitos susilaukė daug klausytojų.

KIRCHHEIMO SKAUTAI MINI METINES

Kirchheimo skautų „Šatrijos“ vietininkija rugsėjo 29 d. šventė savo vienerių metų veiklos sukaktį. Šventės išvakarėse buvo pradėtos sporto varžybos Krepšinio ir tinklinio aikštėse susitikimo Kirchheimo, Weilheimo, Neuffeno lietuvių ir Kirchheimo latvių skautai sportininkai. Buvo žaidžiam dviejų minusų sistema. Sekmadienį sporto varžybos buvo tęsiamos toliau — susitikimo finalistai. Krepšinio varžybose I vietą laimėjo Weilheimo, II — Kirchheimo ir III — Neuffeno skautai. Tinklinyje po sunkios kovos I vietą laimėjo Weilheimas ir II Kirchheimas. Sporto varžybos susilaukė gyvo susidomėjimo ypač antrą dieną, kada į šventę suvažiuavo nemažas būrys svečių ir iš kitų stovyklų. Sportiniams parengimams vadovavo Racevičius ir Liutkus.

Iškilmingoji dalis vyko skautų stovykloje. Po raportų, jaun. skautų išdžio, tūtininko ir vietininko įsakymus perskaičius, skautų vietininkijos „Šatrija“ vietininkas P. Balsas padarė trumpą vietininkijos vienerių metų veiklos apžvalgą.

Pereitų metų rugsėjo 23 d. skaut J. Danisevičiaus iniciatyva buvo sušaukta pirmoji skautų sueiga Kirchheime. Buvo įkurta mišri draugovė, kurioje buvo vos keliolika senesniųjų skautų. Bet skautų skaičius sparčiai didėjo. 1946 m. kovo 16 d. „Basanavičiaus“ draugovė buvo perorganizuota į atskiras skautų ir skautėlių draugoves. Po keletos mėn.

buvo įkurta Kirchheimo skautų „Šatrijos“ vietininkija, kurios vietininku buvo paskirtas P. Balsas. Šiuo metu vietininkija turi 4 draugoves.

Skautai siekdamį pažangos ir patyrimo, ugdydami dvasines ir fizines savybes, išskylauja, stovyklauja, ekskursuoja. Šią vasarą Kirchheimo skautai buvo surengę keletą stovyklų apylinkėse ir išvykas į Garmischą ir kt. Kirchheimo skautai sportininkai pagyveno sportinį gyvenimą. Jie turėjo keletą draugiškų krepšinio ir tinklinio varžybų su Kirchheimo latvių skautais, ir su kitų kaimyninių stovyklų skautais.

Vietininkija turi skautų rėmėjų būrelį.

„Neries“ tunto, kuriam priklauso „Šatrijos“ vietininkija, tūtininkas Vanagas savo žodyje pasidžiaugė Kirchheimo skautų pažanga ir gera organizacija. Jis palinkėjo, kad dvejų metų sukates laužas suliepsnotų Šatrijos kalnę. Metinių proga „Šatrijos“ skautus sveikino Sv. Sosto delegatas kan. Kapočius, Skautų Sąjungos Tarybos narys kun. St. Jla, Kirchheimo liet. stovyklų komendantas Zemaitis, skautų rėmėjų būrelio pirm. Binkaitis, latvių skautų vadas Binders ir kt.

Iškilmingoji dalis baigta vėliavos nuleidimu. Sugiedojus Lietuvos himną ir Marija, Marija buvo uždegtas laužas, prie kurio vyko skautiškai žaidimai. Mažieji skautai gražiai pašoko suktinį ir kitus šokius. Laužo programa buvo

labai gyva ir nuotaikingi skautų pasirodymai: maharadžos atvykimas katinėlių šokis (Danilevičiūtė ir Germanaitė), išėjo tėvelis į mišką, skautų ir bendros dainos; Weilheimo — „Katriutės sapnas“, kur pasirodė įvairūs miško gyventojai ir indėnų šokis, latvių skautų dainos, Kirchheimo liet. ir latvių kolonijos gyventojus išlaikė prie laužo ligi vėlaus vakaro.

Laužo programai vadovavo Balsas.

Šventėje dalyvavo Oberleningeno, Neuffeno, Nuertingeno, gimnazijos, Weilheimo ir Kirchheimo latvių skautai.

„Šatrijos“ vienerių metų sukaikties šventė praėjo sklandžiai, ir Kirchheimo DP gyvenime buvo maloni prošvaistė.

LAISKAS REDAKCIJAI

GERBIAMAS
PONE REDAKTORIAU!

Amerikos lietuvių laikraščio „Vienybės“ 34 nr. 8 m. rugpiūčio mėn. 23 d. tilpo straipsnis „Neverta sielotis Lenkijos bėdomis“, pasirašytas A. Rūko. Kad skaitantieji nebūtų suklaidinti, malonėkite paskelekti, jog šis straipsnis nėra mano rašytas.

Su pagarba

Antanas Rūkas
Detmold, 1946. 9. 22

SKELBIMAS

Š. m. spalio 3 d. (ketvirtadienį) 18 val. valgyklos salėje, Nuertingene, šaukiamas visuotinis Nuertingeno lietuvių kooperatyvo narių susirinkimas.

Darbotvarkė:

1. Susirinkimo atidarymas.
2. Prezidiumo rinkimas.
3. Valdybos pranešimas — diskusijos.
4. Kooperatyvo įstatų priėmimas.
5. Moksleiviams stipendijų skyrimo klausimas.
6. Klausimai ir sumanymai.
7. Susirinkimo uždarymas.

Nuertingeno Lietuvių
Kooperatyvo Valdyba

„DAINAVA“ FRANKFURTE

Frankfurtas. Vietinės koncertų direkcijos kvietimu, Hanau lietuvių meno ansamblis „Dainava“ rugsėjo 22 d. Frankfurto universitete davė koncertą vokiečių visuomenei. Į koncertą atvyko žymių vietos vokiečių įstaigų pareigūnų, JAV armijos ING plk. L. Adair ir Amerikos lietuvaite ltn. Jovaraite.

„Dainavos“ vyrų ir mišrus choral, vedami Br. Jonušo, padainavo devyniolika dainų, kurių gražus išpildymas susilaukė klausytojų įvertinimo. Be choro, koncerte dalyvavo op. solistas St. Liepas, išpildęs Mozarto, Schumanno ir Rossini kompozicijas, ir smuikininkas Vl. Motekaitis; akomponavo muz. Z. Nomeika.

Šio koncerto proga „Dainava“ atsiveikino su išvykstančiu į JAV choro krikštatiėviu plk. L. Adair. Savo atsiveikinamajame žodyje plk. Adair pareiškė: „Jūs esate geri žmonės, tačiau prieš likimą likote menki. Aš gerai atsimenu kovų dienas, kada man, evangelikui, kartu žygiavęs katalikų kunigas yra ne kartą sakęs melstis ir ieškoti kelių. Aš su juo daug kalbėjau si

žmonijos likimo klausimais. Ir tikrai aš keliu į ją rašau. Dar šią savaitę aš apleisiu Europą ir grįšiu į savo tėvynę. Šis sekmadienis su jumis yra paskutinis. Amerikoje aš būsiu mažas žmogus, tačiau, tikėkite, aš darysiu viską, kaip ir iki šiol, jūsų gerui. Melskitės už mane. Aš jūsų niekada nepamiršiu, ir tegul jums Dievas siunčia palaimą.“

Ansamblis šiam mielam lietuvių bičiuliui, dėkodamas už jo jautrius žodžius, sugiedojo ilgiausių metų ir su juo nuosirdžiai atsiveikino.

J. Janušaitis

AUKOS TREMTINIŲ
PAMINKLUI LENTAI

Scheinfeldas. Lietuvių tremtinių paminklinė lentai Regensburgo šv. Klaros moterų vienuolyno bažnyčioje įmūrinti, kaip praneša šios akcijos organizacinis komitetas, surinkta aukų RM 5.951,—, be to, RM 621,— surinkta bažnyčioje. Projekto įvykdymas, kurį atliko prof. Kruck Muenchene, kainavęs RM 5.200,—. Turėta ir kitų išlaidų.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. Išleina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Koligija. Ats. red. Alb. Valentinas. — Prenumerata 1 mėn. — RM 6.—; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Krebenstr. 18. — Ein. s-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottlieb & J. Obwalds Buchdr., Kirchheim-Teck.